

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 3/1997 vp

Hallituksen esitys laiksi eläintautilain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 3 päivänä huhtikuuta 1997 lähettänyt valiokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 23/1997 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina osastopäällikkö Saara Reinius, nuorempi hallitussihteeri Elisa Kumpula ja eläinlääkintöylitarkastaja Riitta Heinonen maa- ja metsätalousministeriöstä, eläinlääkäri Eeva Rudbäck Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksesta, jaostopäällikkö Johannes Ijas Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitosta, toiminnanjohtaja Antti Raanoja Suomen viljelijäliiton yhdistyksestä, maanviljelijä Dick Abrahamsson Paraisten kaupungista, eläinlääkäri Jan Rähä Siuntion kunnasta, maankuntaeläinlääkäri Mikael Grunér ja toimitusjohtaja Bengt Granberg Ahvenanmaan maakunnasta. Lisäksi Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund ja Suomen Eläinlääkäriliitto ovat antaneet kirjallisen asiantuntijalausunnon.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläintautilakia siten, että eläimen omistaja tai haltija vastaa tarhattujen sorkkaeläinten pakollisen terveysvalvontaohjelman edellyttämien toimenpiteiden kustannuksista.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksestä ilmenee, että Suomen EU-jäsenyyden myötä on kiinnostus luonnonvaraisiin lajeihin kuuluvien sorkkaeläinten tarhaukseen lisääntynyt. Koska kiinnostus tähän tarhaukseen on aiemmin ollut vähäistä, eivätkä tutkimusmenetelmät esimerkiksi tuberkuloosin varalta näillä eläimillä ole olleet riittävän luotettavia, ei ole ollut tarvetta antaa määräyksiä sork-

kaeläinten tarhausta koskevista terveysvalvontaohjelmista. Maassamme on viisi peuratarta, 55 villisikatarhaa ja yksi muflontarta.

Esityksessä on todettu, että Suomen nautakarja on komission päätöksen nojalla virallisesti nautatuberkuloosista vapaa. Suomella on virallinen vapaus myös nautakarjan bruselloosin osalta. Suomi on lisäksi saanut lisävakuudet eli oikeuden tutkia maahantuotavat eläimet herpesviruksen aiheuttaman IBR/IPV-taudin osalta, jollei lähtömaalla ole vastaavia vakuuksia. Eriyisesti tuberkuloosin leviämisen ehkäisemiseksi peurojen päästäminen vapaaksi tarhasta tai luovuttaminen elävänä ilman maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston lupaa on ollut maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätöksellä kielletty 1 päivästä elokuuta 1996 lukien ja peurojen siirtäminen luonnosta tarhoihin 15 päivästä elokuuta 1996 lukien. Siirtokiello koskee paitsi Suomen sisällä tehtäviä siirtoja, myös siirtoja Ahvenanmaalta manner-Suomeen. Tarhattujen villisikojen päästäminen vapaaksi luontoon ilman eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston lupaa on puolestaan ollut kiellettyä määräaikaaisesti 17 päivästä heinäkuuta 1996 lukien. Siirtokiellot ovat voimassa 1 päivään kesäkuuta 1997.

Esityksessä on tuotu esiin, että eläintautien leviämisen estämiseksi tarhattujen sorkkaeläinten välityksellä on niiden tarhaukselle asetettava tätä varten ehtoja. Eläintauteja, jotka voivat levittää tarhattujen sorkkaeläinten välityksellä muihin tuotantoeläimiin, ovat esimerkiksi tuberkuloosi, bruselloosi ja herpesvirustartunnat. Näistä tuberkuloosi ja bruselloosi voivat tarttua myös ihmiseen. Lisäksi tuberkuloosissa esiintyy kantoja, joihin nykyiset lääkkeet eivät tehoa. Suomen nautakarjan nykyinen vapaus nautatuberkuloosista on tulos vuosikymmeniä jatkuneesta ja suurista taloudellisista uhrauksista vaatineesta työstä. Tarhattujen sorkkaeläinten välityksellä leviävien, Suomesta jo hävitettyjen tarttuvien eläintautien leviämistä uudelleen maahan on tarhat-

tujen sorkkaeläinten tuonnin yhteydessä vaikea estää. Tämä johtuu siitä, että osaa tarhattavien sorkkaeläinten taudeista on vaikea todeta tuonnin yhteydessä, ja toisaalta taudin toteamiseksi tai poissulkemiseksi saatetaan tarvita useita tutkimuksia. Osa näistä eläintaudeista kuten tuberkuloosi voi myös esiintyä piilevänä ja puhjeta vasta kuljetuksesta tai tarhauksesta aiheutuvan stressin seurauksena.

Esityksen mukaan eläintautitilanteen seuranta terveysvalvontaohjelmien avulla on tarhattujen sorkkaeläinten osalta tarpeen eläintautien nopean toteamisen varmistamiseksi tai eläinten tautivapauden säilymisen osoittamiseksi. Säännöllinen seuranta varmistaa sairaiden tai tartuntavaarallisten eläinten nopean lopettamisen taudin hävittämiseksi ja sen leviämisen estämiseksi. Koska tarhattavien sorkkaeläinten tuontia muista jäsenmaista ei voida kieltää, tautitilanteen muun valvonnan merkitys korostuu.

Esityksestä ilmenee, että sorkkaeläinten tarhaaminen tulonhankkimistarkoituksessa on usein sivuelinkeino ja yleensäkin vasta yleistymässä oleva uusi elinkeino. Toiminnan laadun vuoksi ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena, että terveysvalvontaohjelmista aiheutuvat toimenpiteet rahoitettaisiin valtion varoin. Tutkimukset tulisivat valtiolle myös kohtuuttoman kalliiksi. Jotta tarhattujen sorkkaeläinten terveysvalvontaohjelmat olisi mahdollista käytännössä toteuttaa, on eläinten tarhaajien maksettava itse kaikki terveysvalvontaohjelmista aiheutuvat kustannukset. Tämän vuoksi esityksessä on ehdotettu, että eläintautilain kustannuksia ja korvauksia koskevaa 15 §:n 3 momenttia on tarpeen muuttaa niin, että tarhattujen sorkkaeläinten pakollisesta terveysvalvontaohjelmasta aiheutuvat kustannukset tulisivat tarhaajan maksettaviksi. Tarhauksella sorkkaeläimillä tarkoitetaan esityksessä luonnonvaraisiin lajeihin kuuluvia sorkkaeläimiä, joita ovat esimerkiksi valkohäntäpeura, kuusipeura, metsäpeura, metsäkauris, japaninpeura, saksanhirvi, villisika ja mufloni. Tarhauksella sorkkaeläimillä ei tarkoiteta poroa.

Esityksessä todetaan, että ehdotetun lainmuutoksen jälkeen on tarkoitus antaa maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätöksellä tarhattujen sorkkaeläinten terveysvalvontaohjelmat. Terveysvalvontaohjelmat mahdollistavat jatkuvan koko maan kattavan yhdenmukaisen eläintautiseurannan toteuttamisen ja siten tehokkaan tavan ennaltaehkäistä eläintautien leviämistä ja maahantuloa. Terveysvalvontaohjelmilla velvoitettaisiin tarhojen

omistajat ja haltijat tutkituttamaan tarhansa eläimet säännöllisesti. Ehdotetun lain mukaan tämä tehtäisiin heidän omalla kustannuksellaan. Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tarhoilla, jotka eivät luovuta eläviä eläimiä, terveysvalvontaohjelman perustana on jatkossakin lihan tarkastus ja sen yhteydessä ruhosta otettavat näytteet. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarhaajalle lihan tarkastuksesta aiheutuneita kuluja on vaikea arvioida, koska teurastamot ovat ottaneet lihan tarkastuskulut huomioon maksamissaan tuottajahinnoin. Yhden eläimen elinten tutkiminen Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksessa maksaa noin 150 markkaa.

Valiokunta toteaa, että villisiat kuuluvat tarhattavina sorkkaeläiminä eläintautilain 15 §:n muutosta koskevan hallituksen esityksen piiriin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan villisioille ei kuitenkaan toistaiseksi ole valmisteltu terveysvalvontaohjelmaa. Mikäli sellainen myöhemmin laaditaan, se tulee jo eläinlajien erilaisuudesta johtuen poikkeamaan peurojen terveysvalvontaohjelmasta. Esimerkiksi näytteidenotto on jo käytännöllisistä syistä järjestettävä tapahtuvaksi eläinten teurastamisen yhteydessä. Tästä johtuen mahdollisesta myöhemmässä vaiheessa toteutettavasta terveysvalvontaohjelmasta villisikatarhaajille aiheutuvat kustannukset jäävät alhaisemmiksi kuin eläviä eläimiä myyvien peuratarhojen terveysvalvontaohjelmista aiheutuvat kustannukset. Valiokunnan saamasta selvityksestä on toisaalta käynyt ilmi, että ennen kuin varsinaista terveysvalvontaohjelmaa edes suunnitellaan villisioille, niiden osalta on kuitenkin järjestettävä seurantaan sikaruton esiintymisen varalta. Selvityksessä on myös todettu, että villisikojen ruokinta on ongelmakysymys, koska se tapahtuu tällä hetkellä osalla tarhoja voimassa olevien säännösten vastaisesti. Tähän joudutaankin puuttumaan nopealla aikataululla jo ennen varsinaisen terveysvalvontaohjelman valmistelun aloittamista.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan läänineläinlääkäreiden määrä tehtäviin nähden on nykyisellään täysin riittämätön. Kaikkia läänineläinlääkäreille tulevia työtehtäviä ei ole nykyisillä resursseilla mahdollista hoitaa, kun lisäksi otetaan huomioon, että useissa lääneissä läänineläinlääkäri toimii myös läänin terveystarkastajan ja / tai elintarviketarkastajan sijaisena. Lisäksi Pohjois-Karjalan läänissä läänineläinlääkäri hoitaa myös läänin elintarviketarkastajan tehtävät, koska elintarviketarkastajan virka on lak-

kautettu. Jos lisähenkilöstöä ei saada, joudutaan tehtäviä priorisoimaan. Ensisijaisesti tulevat hoidetuiksi juoksevat asiat ja samalla keskitytään niiden asioiden hoitoon, joissa muita viranomaisia ei ole keskushallintotasollakaan, kuten eläintautien vastustamiseen. Valiokunta kiinnittääkin huomiota siihen, että tällöin vähemmälle huomiolle jää muun muassa elintarvikehygieniaan liittyvä valvonta.

Valiokunta edellyttääkin, että eläintautien valvontaohjelman toteuttamiseen osoitetaan riittävät voimavarat ja että riistä-eläintautien tutkimusedellytykset turva-

taan. Valiokunta edellyttää myös, että maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle 1.6.1997 mennessä suunnitelman toimenpiteistä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta tarpeellisenä ja puoltaa sen hyväksymistä edellä esitetyin huomautuksin.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muutamattomana.

Helsingissä 13 päivänä toukokuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Timo Kalli /kesk, varapuheenjohtaja Kari Rajamäki /sd ja jäsenet Mikko Immonen /vas, Tapio Karjalainen /sd, Annikki Koistinen /kesk, Armas Komi /kesk,

Jari Koskinen /kok, Esa Lahtela /sd, Raimo Mähönen /sd, Tero Mölsä /kesk, Tuija Nurmi /kok, Tauno Pehkonen /skl, Erkki Pulliainen /vihr sekä Ola Rosendahl /r.

